Informacje podstawowe

Nazwa przedmiotu	Archeotanatologia
Prowadzący	Justyna Marchewka-Długońska, Joanna Nieczuja-Dwojacka
Wydział	Wydział Biologii i Nauk o Środowisku
Kierunek	Biologia
Poziom studiów	II
Profil studiów	Ogólnoakademicki
Forma studiów	Stacjonarne
Moduł specjalnościowy/ścieżka *(jeśli dotyczy)*	Nie dotyczy
Dyscyplina naukowa, do której odnoszą się efekty uczenia się	Nauki biologiczne
Przedmiot obowiązuje od roku akademickiego	2025/2026
Rok studiów	I-II
Semestr	I-IV
Język wykładowy	Polski
Status przedmiotu *(obowiązkowy, obowiązkowy z grupy do wyboru)*	Do wyboru
Odniesienie do kierunkowych efektów uczenia się (s*ymbole*)	Ćwiczenia: BI2_W09, BI2_U07, BI2_K02
Rodzaj zajęć *(wybór z listy*)*	Ćwiczenia terenowe
Liczba godzin	Ćwiczenia: 30h
Liczba ECTS	Ćwiczenia: 3
Wymagania wstępne	Zaliczony kurs Osteologia i odontologia w kryminalistyce
Opis i cele przedmiotu	Archeotanatologia to interdyscyplinarne podejście interpretacyjne, łączące antropologię biologiczną, tafonomię i archeologię, które pozwala na analizę kontekstów grobowych. Kurs skupia się na interpretacji sposobu ułożenia ciała w jamie grobowej, Studenci zapoznają się z różnicami pomiędzy

Prawa autorskie do sylabusa przysługują UKSW. Sylabus może być wykorzystywany jedynie dla celów związanych z kształceniem na studiach odbywających się w UKSW, korzystanie z niego w innych celach wymaga zgody UKSW.

	celowymi działaniami związanymi ze sposobami traktowania ciała po śmierci (rytuałami) a naturalnymi procesami tafonomicznymi (rozpad, ruchy gleby, rozkład w przestrzeni np. w trumnie, w całunie). Nauczą się w jaki sposób podejmować i dokumentować elementy szkieletu w czasie ich eksploracji, a także w jaki sposób zabezpieczyć je do dalszych badań.

Treści programowe – ćwiczenia terenowe

	Temat/blok zajęć:	Liczba godzin
1.	Dzień 1. Omówienie celu przedmiotu, prezentacja dotycząca zmian pośmiertnych i rodzajów rozkładu ciała. Omówienie najważniejszych rytuałów pogrzebowych i sposobów traktowania ciała po śmierci (mumifikacja, balsamowanie itp.). Omówienie przebiegu rozkładu w pustce, kolejność rozkładu tkanek miękkich. Przedstawienie zasad BHP i zasad pracy w warunkach wykopaliskowych. Zasady eksploracji materiału szkieletowego (pochówku). I etap eksploracji	8
2.	Dzień 2. Eksploracja i oczyszczenie materiału z grobu pierwszego. Wykonanie rysunku dokumentacyjnego i fotografii dokumentacyjnej z I etapu oczyszczania pochówku. Dalsze oczyszczanie szkieletu i kolejne etapy dokumentacji rysunkowej i fotograficznej.	8
3.	Dzień 3. Podjęcie i inwentaryzacja szczątków z grobu pierwszego. Przygotowywanie dokumentacji in situ, zabezpieczenie do dalszych badań. Eksploracja i oczyszczenie materiału. Wykonanie rysunku dokumentacyjnego i fotografii dokumentacyjnej z I etapu oczyszczania pochówku.	8
4.	Dzień 4. Wykonanie pełnej eksploracji i dokumentacji materiału osteologicznego z grobu drugiego. Omówienie i interpretacja kontekstów grobowych podjętych w czasie etapu pracy własnej. Zabezpieczenie miejsca wykopu, zabezpieczenie materiałów. Kolokwium zaliczeniowe.	6
	Łącznie godzin:	30

Prawa autorskie do sylabusa przysługują UKSW. Sylabus może być wykorzystywany jedynie dla celów związanych z kształceniem na studiach odbywających się w UKSW, korzystanie z niego w innych celach wymaga zgody UKSW.

Opis przedmiotowych efektów uczenia się i sposoby ich weryfikacji

Symbol efektu	**Kierunkowe efekty uczenia się** *(zgodne z programem na BIPUKSW)* ***Absolwent…*** *(zna i rozumie/potrafi/jest gotów)*	**Opis przedmiotowych efektów uczenia się** *Student...* ***(wyłącznie czasownikami operacyjnymi - czynności**, które da się zweryfikować, mierzalne; **w nawiasie należy podać numery tematów zajęć, które realizują dany efekt)*** ***Student…***	**Sposoby weryfikacji efektów uczenia się** *(np.: kolokwium pisemne, egzamin ustny, egzamin pisemny, sprawozdanie, prezentacja na zajęciach, raport, projekt indywidualny, grupowy..)*
BI2_W09	Absolwent zna i rozumie fundamentalne dylematy współczesnej cywilizacji: ekonomiczne, społeczne, prawne i etyczne związane z naukami biologicznymi, zna formy pozyskiwania funduszy na badania i zasady tworzenia projektów badawczych	1. Student przedstawia różnice między kulturowymi oznakami postępowania z ciałem po śmierci a rezultatem naturalnych procesów rozkładu (C1-C4) 2. Student wskazuje na związek między położeniem elementów szkieletu w jamie grobowej a sposobem ułożenia ciała w czasie umieszczania go w jamie grobowej (C1-C4)	Kolokwium zaliczeniowe
BI2_U07	Absolwent potrafi na podstawie posiadanej wiedzy, dokonać analizy procesu lub zjawiska	1. Student potrafi wykonać dokumentację in situ z pochówku, potrafi podjąć elementy szkieletu, zainwentaryzować je i zabezpieczyć do dalszych badań (C2-C4) 2. Student odróżnia pochówek pierwotny od pochówku wtórnego, rozróżnia kontekst (C2-C4) 3. Student na podstawie układu szczątków kostnych potrafi wskazać liczbę pochowanych w	Kolokwium zaliczeniowe, dokumentacja powstała po zakończeniu wykopalisk

Prawa autorskie do sylabusa przysługują UKSW. Sylabus może być wykorzystywany jedynie dla celów związanych z kształceniem na studiach odbywających się w UKSW, korzystanie z niego w innych celach wymaga zgody UKSW.

		jednej jamie grobowej, potrafi wydzielić szczątki należące do poszczególnych zmarłych (C2-C4)	
BI2_K02	Absolwent jest gotów do zasięgania opinii ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemu	1. Student jest świadom potrzeby wykonywania badań antropologicznych podejmowanych szczątków i godnego z nimi postępowania (C1-C4) 2. Student w przypadku wątpliwości zasięga opinii ekspertów np. archeologa kierownika badań (C1-C4)	Kolokwium zaliczeniowe

Metody dydaktyczne

(*dostosowane do przedmiotowych efektów uczenia się*)

Ćwiczenia: teoretyczne wprowadzenie do tematyki związanej ze sposobami pracy polegającymi na podejmowaniu i zabezpieczeniu szczątków oraz zasadami ich dokumentacji in situ; ćwiczenia praktyczne polegające na aktywnym podejmowaniu szkieletów z jamy grobowej; wzory dokumentacji rysunkowej i fotograficznej, a także spisu polowego i inwentarza podjętych elementów szkieletu.

Opis nakładu pracy studenta w ECTS

Ćwiczenia

Kontakt z prowadzącym	Aktywność	Liczba godzin	Razem liczba godzin / ECTS
bezpośredni	udział w zajęciach	30	30h/1,2 ECTS
	udział w zaliczeniach poza zajęciami	0	
	udział w konsultacjach	0	
praca własna	przygotowanie do zajęć *(czytanie, praca pisemna, tłumaczenie, ...)*	30	45h/1,8 ECTS

Prawa autorskie do sylabusa przysługują UKSW. Sylabus może być wykorzystywany jedynie dla celów związanych z kształceniem na studiach odbywających się w UKSW, korzystanie z niego w innych celach wymaga zgody UKSW.

	przygotowanie do zaliczenia *(np. czytanie, prezentacja, projekt, ...)*	15	

Kryteria oceny końcowej

(Opis składowych oceny końcowej zajęć, rozkład procentowy lub punktowy, informacja o dopuszczalnej liczbie nieobecności, inne kryteria)

Kryteria oceny końcowej:

- kolokwium zaliczeniowe: test jednokrotnego wyboru
- przygotowanie dokumentacji z wyeksplorowanych obiektów (dokumentacja rysunkowa i fotograficzna, spis polowy i spis inwentarzowy podjętych fragmentów szkieletu)

Punktacja kolokwium:

100–94% - 5
93–88% - 4,5
87–80 i - 4
79–70% - 3,5
69–60% - 3
59 i mniej – 2

Ocena raportu:
Na ocenę 5,0: raport zawiera: precyzyjnie wykonany rysunek z jamy grobowej, precyzyjną dokumentację fotograficzną, dokładny spis polowy z uwzględnieniem warstw, pełen inwentarz
Na ocenę 4,0: raport zawiera wszystkie konieczne części dokumentacji, ale brak np. opisu rycin, na rycinie nie uwzględniono części zachowanych i widocznych na zdjęciach elementów szkieletu
Na ocenę 3,0: raport zawiera wszystkie konieczne elementy dokumentacji, ale są one wykonane nierzetelnie, na rysunku brak zasadniczych elementów szkieletu, w spisie widoczne są braki, podobnie w dokumentacji polowej.
Na ocenę 2,0: student nie dostarczył wymaganej dokumentacji

Obecność na ćwiczeniach obowiązkowa.

Efekty uczenia się w zakresie wiedzy
3,0 - Student w bardzo ograniczonym stopniu: przedstawia różnice między kulturowymi oznakami postępowania z ciałem po śmierci a rezultatem naturalnych procesów rozkładu;

Prawa autorskie do sylabusa przysługują UKSW. Sylabus może być wykorzystywany jedynie dla celów związanych z kształceniem na studiach odbywających się w UKSW, korzystanie z niego w innych celach wymaga zgody UKSW.

wskazuje na związek między położeniem elementów szkieletu w jamie grobowej a sposobem ułożenia ciała w czasie umieszczania go w jamie grobowej
4,0 - Student na dobrym poziomie: przedstawia różnice między kulturowymi oznakami postępowania z ciałem po śmierci a rezultatem naturalnych procesów rozkładu; wskazuje na związek między położeniem elementów szkieletu w jamie grobowej a sposobem ułożenia ciała w czasie umieszczania go w jamie grobowej
5,0 - Student bardzo dobrze: przedstawia różnice między kulturowymi oznakami postępowania z ciałem po śmierci a rezultatem naturalnych procesów rozkładu; wskazuje na związek między położeniem elementów szkieletu w jamie grobowej a sposobem ułożenia ciała w czasie umieszczania go w jamie grobowej

Efekty w zakresie umiejętności
3,0 - Student w ograniczonym stopniu; wykonuje dokumentację in situ z pochówku, potrafi podjąć elementy szkieletu, zainwentaryzować je i zabezpieczyć do dalszych badań; pochówek pierwotny od pochówku wtórnego, rozróżnia kontekst; wskazuje liczbę pochowanych w jednej jamie grobowej, potrafi wydzielić szczątki należące do poszczególnych zmarłych
4,0 – student sprawnie: wykonuje dokumentację in situ z pochówku, potrafi podjąć elementy szkieletu, zainwentaryzować je i zabezpieczyć do dalszych badań; pochówek pierwotny od pochówku wtórnego, rozróżnia kontekst; wskazuje liczbę pochowanych w jednej jamie grobowej, potrafi wydzielić szczątki należące do poszczególnych zmarłych
5,0 - student swobodnie i z dużą pewnością: wykonuje dokumentację in situ z pochówku, potrafi podjąć elementy szkieletu, zainwentaryzować je i zabezpieczyć do dalszych badań; pochówek pierwotny od pochówku wtórnego, rozróżnia kontekst; wskazuje liczbę pochowanych w jednej jamie grobowej, potrafi wydzielić szczątki należące do poszczególnych zmarłych

Efekty w zakresie kompetencji społecznych
3,0 – Student w ograniczonym stopniu jest świadom potrzeby wykonywania badań antropologicznych podejmowanych szczątków i godnego z nimi postępowania, a w przypadku wątpliwości rzadko zasięga opinii ekspertów np. archeologa kierownika badań
4,0 – Student na dobrym poziomie rozumie konieczność wykonywania badań archeologicznych i antropologicznych; korzysta z opinii eksperta np. kierownika wykopalisk
5,0 – Student doskonale zdaje sobie sprawę z konieczności wykonywania badań archeologicznych i antropologicznych; korzysta z opinii eksperta np. kierownika wykopalisk

Ocena połówkowa 3,5 jest wystawiana w przypadku pełnego zaliczenia EFEKTÓW UCZENIA SIĘ na ocenę 3.0, ale student nie przyswoił w pełni EFEKTÓW UCZENIA SIĘ na ocenę 4.0 .
Ocena połówkowa 4,5 jest wystawiana w przypadku pełnego zaliczenia EFEKTÓW UCZENIA SIĘ na ocenę 4.0, ale student nie przyswoił w pełni EFEKTÓW UCZENIA SIĘ na ocenę 5.0

Prawa autorskie do sylabusa przysługują UKSW. Sylabus może być wykorzystywany jedynie dla celów związanych z kształceniem na studiach odbywających się w UKSW, korzystanie z niego w innych celach wymaga zgody UKSW.

Literatura obowiązkowa

1.	Mickleburgh, H. L. (2018). Actualistic experimental taphonomy of inhumation burial. In P. M. Barone & W. J. M. Groen (Eds.), Multidisciplinary approaches to forensic archaeology (pp. 105–114). Cham: Springer.
2.	Duday, H., & Guillon, M. (2006). Understanding the circumstances of decomposition when the body is skeletonized. In A. Schmitt, E. Cunha, & J. Pinheiro (Eds.), Forensic anthropology and medicine (pp. 117–157)
3.	Harris, N., & Tayles, N. (2012). Burial containers– A hidden aspect of mortuary practices: Archaeothanatology at Ban Non Wat, Thailand. Journal of Anthropological Archaeology, 31(2), 227–239.

Literatura uzupełniająca

1.	Lasota -Kuś A; Skora K, Borowska B, Marchewka-Długońska J. 2025. Once again about 'missing' cremated skeletal remains. An example of a cemetery in Raczkowice in the context of transformations of funerary rituals of the Przeworsk culture in the Younger and Late Roman Period Sprawozdania Archeologiczne 77, 2, s. 149-176
2.	Duday, H. (2009). The archaeology of the dead: Lectures in archaeothanatology. Oxford: Oxbow Books
3.	Willis, A., & Tayles, N. (2009). Field anthropology: Application to burial contexts in prehistoric Southeast Asia. Journal of Archaeological Science, 36(2), 547–554.
4.	Tatlisumak E, Ovali GY, Asirdizer M, Aslan A, Ozyurt B, Bayindir P, et al. CT study on morphometry of frontal sinus. Clin Anat. 2008;21:287–293. doi: 10.1002/ca.20617.
5.	Atmadja DS. The Role of Forensic Odontology in Personal Identification: Indonesian Perspective. Indonesian Journal of Legal and Forensic Sciences (IJLFS). 2008; doi:10.24843/10.24843/IJLFS.2008.V01.I01.P07
6.	Vlasiadis K, Koutsamani M. 2023. Forensic Dentistry - The Role of the Dentist in Human Identification. Clinical Medicine and Health Research Journal (CMHRJ) 03 (04): 455-459.
7.	Gopal KS, Anusha AV. 2018. Evaluation of accuracy of human bite marks on skin and an inanimate object: A forensic-based cross-sectional study. International Journal of Forensic Odontology 3, 2-5. https://doi.org/10.4103/ijfo.ijfo_20_17

Prawa autorskie do sylabusa przysługują UKSW. Sylabus może być wykorzystywany jedynie dla celów związanych z kształceniem na studiach odbywających się w UKSW, korzystanie z niego w innych celach wymaga zgody UKSW.

8.	Black S 1999. Forensic Osteology: Advances in the Identification of Human Remains. J Anat. 194:153–7. doi: 10.1046/j.1469-7580.1999.194101532.x.
9.	Iscan My, Steyn M. 2022. The Human Skeleton in Forensic Medicine. ISBN 978-0-398-08879-8 (wybrane rozdziały).
10.	Tomczyk, Jacek, Joanna Nieczuja-Dwojacka, Marta Zalewska, Wojciech Niemiro, and Wioleta Olczyk. 2017. "Sex Estimation of Upper Long Bones by Selected Measurements in a Radom (Poland) Population from the 18th and 19th Centuries AD". *Anthropological Review* 80 (3): 287-300. https://doi.org/10.1515/anre-2017-0019.

*** lista rodzajów zajęć**

- ćwiczenia (audytoryjne, translatoryjne, terenowe, warsztatowe, projektowe)
- ćwiczenia laboratoryjne, komputerowe
- lektorat języka obcego nowożytnego/starożytnego
- wykład kierunkowy
- wykład monograficzny lub konwersatorium monograficzne
- seminarium dyplomowe
  (sem. magisterskie, licencjackie lub inżynierskie, na którym student pod kierunkiem opiekuna pracy przygotowuje pracę dyplomową, wykorzystując metody adekwatne do realizowanej tematyki badawczej)
- pracownia dyplomowa (programistyczna, chemiczna, fizyczna, biologiczna, inżynierska)
  (zajęcia laboratoryjne, na których student pod kierunkiem opiekuna pracy przygotowuje pracę dyplomową wykorzystując metody adekwatne do realizowanej tematyki badawczej)

Prawa autorskie do sylabusa przysługują UKSW. Sylabus może być wykorzystywany jedynie dla celów związanych z kształceniem na studiach odbywających się w UKSW, korzystanie z niego w innych celach wymaga zgody UKSW.